

การพัฒนาตัวชี้วัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

สายันต์ กลีบจ่อหอ¹
ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน²
อริญ ชูยกระเดื่อง³

บทคัดย่อ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างพอเพียงเป็นสิ่งสำคัญทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้ทั้งด้านเก่ง ดี และมีความสุข อย่างสมดุล ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา และวิเคราะห์องค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 524 คน ซึ่งได้มาด้วยการสุ่มแบบสองขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถาม การอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 2 ฉบับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันด้วยโปรแกรม LISREL 8.72

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้การอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษาทั้ง 5 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.61 ถึง 1.81 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความมีเหตุผล ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความประหยัดและขยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.81, 1.00, 0.99, 0.94 และ 0.61 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบอยู่อย่างพอเพียงด้านต่าง ๆ มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบตัวบ่งชี้การอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา นั่นคือ องค์ประกอบด้านความรู้ มีความสำคัญมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบด้านความพอประมาณ มีความสำคัญต่อการอยู่อย่างพอเพียงน้อยที่สุด มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่า ไค-สแควร์ เท่ากับ 957.92 $p=0.05$ ที่องศาอิสระ (df) = 888 ค่า GFI=0.93 ค่า CFI= 1.00 ค่า AGFI= 0.90 ค่า SRMR= 0.058 ค่า RMSEA=0.012 แสดงว่าโมเดลมีความตรงเชิงโครงสร้าง

โดยสรุป การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้มาจากนักเรียนโดยตรง สามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการน้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผศ.ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ผศ.ว่าที่ ร.ต. ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Developing Indicators of Desirable Characteristics in Principles of Sufficiency Economy Philosophy in One's Way of Life for Primary School Students

ABSTRACT

Promotion of learners to have sufficient learning is an important thing, causing organization of learning and teaching to be more efficient, and it can develop learners to be balanced smartness, goodness and happiness. Thus this study aimed to develop indicators of desirable characteristics in terms of sufficiency living of primary school students, and to analyze factors of sufficiency living of 524 primary school students in the second semester of the academic year of 2010, obtained using the two-stage random sampling technique. The instruments used were an open-ended questionnaire and a questionnaire on being sufficiency of the primary school students. The collected data were analyzed using basic statistics, an exploratory factor analysis using statistic packages, and a confirmatory factor analysis using LISREL 8.72 program.

The study findings revealed that the second confirmatory factor had loadings of indicators of sufficiency living of primary school students in all the 5 aspects were positive ranging 0.61-1.81 at the .01 level of significance with loadings being in this order from the highest to the lower loadings : reasonableness, self-behaving appropriately, environmental conservation, self-discipline, and thrift and diligence with loadings of 1.81, 1.00, 0.99 and 0.61 respectively. In each factors of sufficiency living showed variance together with factors of indicators of sufficiency living of primary school students. That was, the factor of reasonableness was the most important while the factor of thrift and diligence was the least important to sufficiency living. The indices of level of harmony between the model and the empirical data had Chi-square of 957.92, $p = 0.05$ is equal to the degrees of freedom ($df = 888$), $GFI = 0.93$, $AGFI = 0.90$, $CFI = 1.00$, $SRMR = 0.058$, $RMSEA = 0.012$, showing that the model had a construct validity.

In conclusion, the development of indicators of desirable characteristics in terms of sufficiency living of primary school students could be obtained directly from students. The obtained indicators could be applied to those involved in the use of the sufficiency economy philosophy into practice.

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ เมื่อผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปแล้วนอกจากจะมีความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดแล้ว จะนำไปสู่การมีสมรรถนะสำคัญ 5 ประการและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการอีกด้วย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา ผ่านการจัดการเรียน การสอน การปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในลักษณะต่าง ๆ จนตกผลึกเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในตัวผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต้องใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรม ซึ่งใช้เวลาในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมเพื่อนำมาประเมินและตัดสิน (กระทรวงศึกษาธิการ. : 2551)

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าว ไปพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจาก นิยาม ตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำหลักคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาและปรากฏความสำเร็จเป็นรูปธรรมมากขึ้น และจากความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 1 มาตรา 6 ว่าด้วยการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมี จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขคณะกรรมการบริหารโครงการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการร่วมกับคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงได้มอบหมายให้คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำหลักคิดหลักปฏิบัติเศรษฐกิจพอเพียง มาสู่การเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ของทุกระดับได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนและเป็นรูปธรรมซึ่ง เป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนคือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝัง อบรม บ่มเพาะให้เด็กมีความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่าง สมดุลตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ รู้จักอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม ความเป็นไทย ท่ามกลาง การเปลี่ยนแปลงต่างๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งในสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมโลก การกระทำ ของตนย่อมมีผลและเชื่อมโยง กับสภาพแวดล้อมในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย

จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น จะเห็นว่าความพอเพียงเป็นลักษณะหรือจิตลักษณะสำคัญประการหนึ่ง อันแสดงถึงความสามารถ ประสิทธิภาพและพัฒนาการเกี่ยวกับการลดการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การพัฒนาให้กับประชาชนพลเมืองของประเทศชาติ และควรเริ่มต้นกับเด็กและเยาวชน คุณลักษณะด้านความพอเพียงแห่งตนนั้นได้มีผู้กล่าวไว้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและปลูกฝังให้นักเรียนเป็นคนที่มีความพอเพียงแก่ตน เช่น พึ่งพาตนเอง มีความรับผิดชอบ มีความพอประมาณ มีความขยัน มีความซื่อสัตย์ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะด้านการอยู่อย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนระดับประถม เพื่อนำไปเป็นข้อกำหนดต่างๆ ที่เป็นแนวทางให้ครู และบุคลากรในโรงเรียนบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนดำเนินงานให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้เกิดความพอเพียงขึ้นในโรงเรียนและเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และทำให้ทราบองค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งจะเป็แนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนการอยู่อย่างพอเพียงในโรงเรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มในการคัดเลือกตัวบ่งชี้สำหรับวัดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนชั้นประถมศึกษา เป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณมีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขซึ่งเป็นองค์ประกอบของความเพียงพอ ตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน

ประชากร ประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 จำนวน 5,242 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1 โดยการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two- Stage Random Sampling) แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 เป็นกลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) จำนวน 524 คน

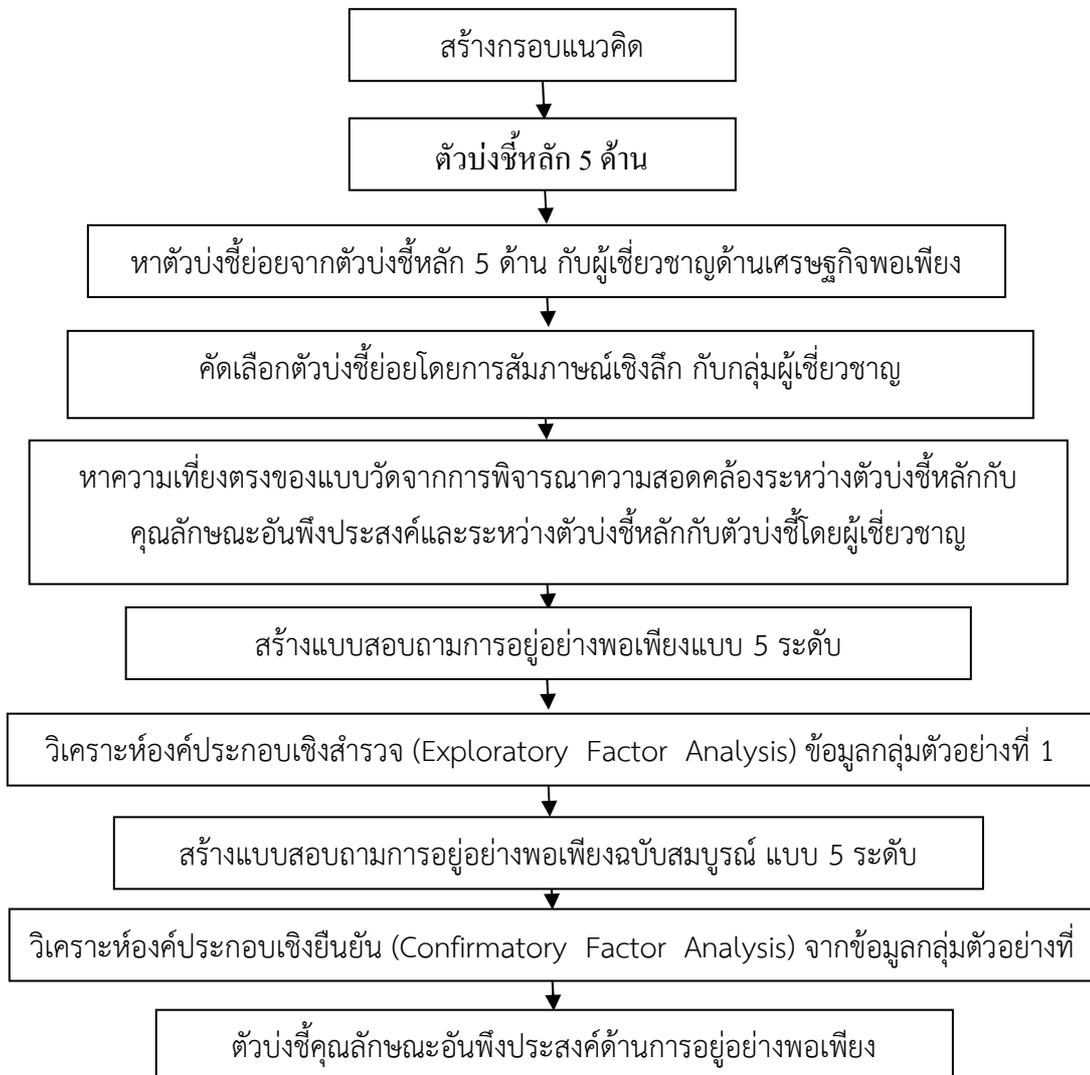
กลุ่มตัวอย่างที่ 2 เป็นกลุ่มนักเรียนที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จำนวน 524 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา วิธีดำเนินการวิจัยมีดังต่อไปนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยเริ่มจากการสร้างกรอบแนวคิด และทำการพัฒนาเครื่องมือพร้อมกับการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน จนถึงการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA) และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ดังขั้นตอนการพัฒนาตัวบ่งชี้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา

1.1 ผลการการศึกษาเอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิด ได้กรอบแนวคิด ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรอบรู้ และด้านคุณธรรม

1.2 ผลการหาตัวบ่งชี้ย่อยจากตัวบ่งชี้หลักโดยให้กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ตัวบ่งชี้หลัก 5 ด้านและตัวบ่งชี้ย่อย 53 ตัว

1.3 ผลการคัดเลือกตัวบ่งชี้ย่อยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน แบ่งกลุ่ม เป็น 2 กลุ่มโดยมีผู้ร่วมวิจัยและผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มร่วมกันพิจารณาตัวบ่งชี้ว่า ข้อความใดบ้างที่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนอยู่อย่างพอเพียงและปรับข้อความบางข้อความที่มีความหมายคล้ายกันให้เป็นข้อความเดียวกัน ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกได้ผลคือได้ 5 ตัวบ่งชี้หลัก 53 ตัวบ่งชี้ย่อย

1.4 ผลการคัดเลือกตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตัวบ่งชี้ที่ประกอบด้วย 5 ด้านและตัวบ่งชี้ทั้งหมด 53 ตัว

2. ผลวิเคราะห์องค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 53 ตัวบ่งชี้ มีน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.306 ถึง 0.692 ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความประหยัดและขยัน ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม และด้านความมีเหตุผล องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายการอยู่อย่างพอเพียงนักเรียนได้ร้อยละ 45.195

2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก ของการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษาพบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ และ ตัวบ่งชี้ทั้งหมด 53 ตัว ตัดตัวบ่งชี้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ คือต้องมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป และมีตัวบ่งชี้อย่างน้อย 3 ตัวขึ้นไปออกทั้งสิ้น 1 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ นักเรียนไม่ดื่มสุรา สูบบุหรี่และเล่นการพนัน ตัวบ่งชี้แต่ละตัวมีน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.13 ถึง 0.91 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โมเดลตัวบ่งชี้มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกองค์ประกอบ โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.61 ถึง 1.81 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านความมีเหตุผล ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความมีวินัยในตนเอง และด้านความประหยัดและขยัน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.81, 1.00, 0.99, 0.94 และ 0.61 ตามลำดับ ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงด้านต่าง ๆ มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา นั่นคือองค์ประกอบ ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีความสำคัญมากที่สุด ขณะที่องค์ประกอบด้านความมีเหตุผล มีความสำคัญต่อการอยู่อย่างพอเพียงน้อยที่สุด มีดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ได้ค่าไค-สแควร์เท่ากับ 957.92 $p = 0.05$ ท็องศาอิสระ (df) = 888 ค่า GFI = 0.93 ค่า CFI = 1.00 ค่า AGFI = 0.90 ค่า RMR = 0.058 ค่า RMSEA = 0.012 แสดงว่าโมเดล มีความตรงเชิงโครงสร้าง

2.4 ผลการสร้างสเกลองค์ประกอบการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียนระดับประถมศึกษา ทั้ง 52 ตัวบ่งชี้ เพื่อสร้างตัวแปรใหม่สำหรับนำไปวิเคราะห์ขั้นต่อไป แสดงดังสมการต่อไปนี้

$$\begin{aligned} \text{องค์ประกอบด้านความมีวินัยในตนเอง} &= 0.10A1 + 0.19A2 + 0.11A3 + 0.19A4 + 0.10A5 \\ &+ 0.21A6 + 0.11A7 + 0.15A8 + 0.05A9 + 0.11A10 \\ &+ 0.10A11 + 0.06A12 + 0.16A13 + 0.06A14 + 0.07A15 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{องค์ประกอบด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม} &= 0.12B1 + 0.08B2 + 0.04B3 + 0.14B4 + 0.15B5 \\ &+ 0.11B6 + 0.18B7 + 0.04B8 + 0.16B9 + 0.14B10 \\ &+ 0.01B11 + 0.09B12 + 0.11B13 + 0.12B14 + 0.11B15 \\ &+ 0.01B16 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{องค์ประกอบด้านความประหยัดและขยัน} &= 0.02C1 + 0.01C2 + 0.02C3 + 0.03C4 + 0.02C5 \\ &+ 0.01C6 + 0.02C7 + 0.15C8 + 0.01C9 + 0.01C10 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{องค์ประกอบด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม} &= 0.18D1 + 0.24D2 + 0.22D3 + 0.25D4 + 0.32D5 \\ &+ 0.29D6 \end{aligned}$$

$$\text{องค์ประกอบด้านมีเหตุผล} = 0.15E1 + 0.40E2 + 0.10E3 + 0.22E4 + 0.27E5$$

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา โดยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำมาสร้างกรอบแนวคิดการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำตัว

บ่งชี้เหล่านี้มาผ่านกระบวนการวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความ สอดคล้องของเนื้อหา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจและการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยัน ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ทั้ง 5 องค์ประกอบ 52 ตัวบ่งชี้ เรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้านความประหยัดและขยัน ด้านความ มีเหตุผล และด้านความมีวินัยในตนเอง ผลการวิจัยมีความสอดคล้องในบางส่วนกับแนวความคิด เกี่ยวกับอยู่อย่างพอเพียงกับนักวิชาการและนักวิจัย ดัง นริศรา ยืนยง (2551 : 99) พบว่าการวิเคราะห์ องค์ประกอบคุณลักษณะ ด้านความพอเพียงแห่งตนของนักเรียน ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 5 องค์ประกอบได้แก่ 1) พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) พฤติกรรมด้านความมีวินัยต่อตนเอง 3) พฤติกรรมด้านความประหยัดและขยัน 4) พฤติกรรมการควบคุมตนเอง และพบว่า มีความ สอดคล้องกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ว่าความพอเพียงประกอบ ต้องประกอบด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข ซึ่ง 3 ห่วง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ส่วน 2 เงื่อนไข คือ เงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมซึ่งเงื่อนไขความรู้ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับ วิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณา ให้เชื่อมโยง กัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นตอนการปฏิบัติและเงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ความขยัน ความอดทน ความเพียร และการแบ่งปัน ซึ่งจะนำไปสู่การมีชีวิตที่พอเพียงและพึงตนเองได้โดยประเด็นสำคัญต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ย่อยทั้ง 52 ตัว ของการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ระดับประถมศึกษา เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญและสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ที่ 2 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อนำมาวิเคราะห์ลดรายจ่ายหรือเพิ่มรายได้ มีค่าความ แปรปรวนในองค์ประกอบรวม มากที่สุด ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความสำคัญ ใกล้เคียงกัน ดังนั้น เมื่อต้องการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของ นักเรียน ระดับประถมศึกษา สามารถนำตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้พัฒนา กำกับ ติดตาม และประเมินผลนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

1.3 การนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปใช้นั้นควรพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายที่จะนำไปใช้เป็นอย่างสำคัญ เนื่องจากธรรมชาติของนักเรียนแต่ละช่วงชั้นไม่เหมือนกัน ตัวบ่งชี้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ได้จากการ พัฒนาตัวบ่งชี้จากนักเรียนระดับประถมศึกษา จึงเหมาะกับนักเรียนระดับประถมศึกษา ถ้าจะใช้กับ นักเรียนช่วงชั้นอื่นต้องพิจารณาให้รอบคอบถึงความเหมาะสม

1.4 ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้นควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรอบรู้เป็นลำดับแรก

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 การพัฒนาตัวบ่งชี้ในครั้งนี้ได้ตัวบ่งชี้มาจากผู้เชี่ยวชาญนำมาพัฒนาเท่านั้น ดังนั้นจึงควรให้บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เช่นครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารได้ให้เป็นผู้เขียนตัวบ่งชี้อื่น ๆ ด้วย

2.2 กระบวนการพัฒนาตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยถือว่าการบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการอยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน ควรจะเกิดจากการให้ข้อมูลจากนักเรียนเอง ดังนั้นหากจะมีการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องอื่น ๆ ผู้วิจัยท่านอื่นอาจนำแนวทางนี้ไปประยุกต์ใช้ได้

2.3 ควรมีการพัฒนาตัวบ่งชี้เกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนในกลุ่มประชากรอื่น ๆ อีกเนื่องจากสภาพภูมิประเทศ อากาศ และสภาพเศรษฐกิจ แต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกันอยู่ อาจเป็นกลุ่มประชากรระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับภูมิภาคก็ได้แล้วแต่จุดประสงค์ของการนำตัวบ่งชี้ไปใช้

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล. (2548). **การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์**

โรงพิมพ์รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).

กิติรัตน์ สีหพันธ์. (2550). **การจัดการความรู้เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริเพื่อ**

พัฒนาการเรียนการสอน กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

เกรียงไกร ฐรพันธ์. (2551). **ตัวบ่งชี้ครอบครัวเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชนบท**

อำเภอเมือง จังหวัดอุตรธานี. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น :

ขอนแก่น.

ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2551). **งานวิจัยเพื่อสร้างแบบวัด “จิตพอเพียง” พหุมติ-พระระดับ.**

เอกสารประกอบการบรรยาย. มศว : กรุงเทพมหานคร.

นริศรา ยืนยง. (2551). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะด้านความพอเพียงแห่งตนของ**

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัด

สระแก้ว เขต 2 . ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา :

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2552). **การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย.** พิมพ์ครั้งที่ 3.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: มหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่.** พิมพ์ครั้งที่ 7. สุวีริยาสาส์น:

กรุงเทพมหานคร.

ประภาพร ไตรนรินทร์. (2552). **การพัฒนาตัวบ่งชี้สุขภาวะในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**

วิทยานิพนธ์การศึกษาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประเวศ วะสี . (2542) . **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคมแนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.**

กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน.

ปริญญา เรืองทิพย์. (2551). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน**

ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปริญานุช พิบูลสรารุช. (2549). **การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง.** เอกสารประกอบ

การบรรยายทางวิชาการ วันที่ 6 กันยายน 2549, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, กรุงเทพฯ.

พีรภาว บุญเพลิง. (2550). **การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียน**

ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา

วิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.

- พัชรินทร์ รุจิรานุกูล. (2551). การศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมนำความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ส. วาสนา ประवालพุกษ์.(ม.ป.ป.). เอกสารประกอบคำบรรยายรายวิชาการวิเคราะห์องค์ประกอบ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2552). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สร้อยทิพย์ ทองใหญ่. (2551). การศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นแบบบูรณาการ ชุมชนศรีธาตุกับเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนน อมรวิวัฒน์, (2535). คิดเป็นตามนัยแห่งพุทธธรรม , สมบัติทิพย์ของการศึกษาไทย . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรศักดิ์ มีโชค. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้รวมความสำเร็จในการดำเนินการของโรงเรียนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุรินทร์ ภูสิงห์. (2552). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโดยบูรณาการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.